

Економіка сталого розвитку та природокористування

УДК 338.48-44 (1-22) (477)

Ульянченко Олександр Вікторович

*доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН
Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва*

Ульянченко Александр Викторович

*доктор экономических наук, профессор, член-кореспондент НААН
Харьковский национальный аграрный университет имени В.В. Докучаева*

Ulyanchenko Oleksandr

Doctor of Economics, Professor

Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchaiev

Борисова Ольга Василівна

*доктор історичних наук, професор,
професор кафедри філософії, історичних і соціальних дисциплін
Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва*

Борисова Ольга Васильевна

*доктор исторических наук, профессор,
профессор кафедры философии, исторических и социальных дисциплин
Харьковский национальный аграрный университет имени В.В. Докучаева*

Borysova Olga

Doctor of Historical Sciences, Professor,

Professor of Philosophy Department of Historical and Social Disciplines

Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchaiev

Сисоєва Світлана Ігорівна

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри інформаційних технологій, консалтингу і туризму
Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва*

Сысоева Светлана Игоревна

*кандидат наук по государственному управлению,
доцент кафедры информационных технологий, консалтингу и туризма
Харьковский национальный аграрный университет имени В.В. Докучаева*

Sysoieva Svitlana

*PhD in Public Administration, Associate Professor of Information Technology
Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchaiev*

**ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ
В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ СЕЛЬСКОГО ЗЕЛЕНОГО
ТУРИЗМА В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ
УКРАИНЫ**

**ECONOMIC IMPORTANCE OF RURAL GREEN TOURISM IN THE
CONTEXT OF RURAL TERRITORIES DEVELOPMENT IN UKRAINE**

Анотація. У статті зазначено, що в сучасних умовах економічного розвитку України все більшого значення набувають економічно ефективні та соціально орієнтовані програми, здатні сприяти соціально-економічному розвитку територіальних громад, і до таких галузей належить туризм, зокрема сільський зелений туризм як явище, що має великий потенціал у розвитку сільських регіонів країн, постійно зростаючу прибутковість. Розкрито економічну сутність сільського зеленого туризму як виду підприємницької діяльності сільського населення. Доведено, що він є окремим видом туризму; зіставлено цей вид туризму з подібними видами, такими як агротуризм, екотуризм, фермерський туризм.

Запропоновано термінологічне визначення сільського зеленого туризму: вид підприємницької діяльності з надання послуг відпочинку в сільській місцевості з використанням приватної власності мешканців села і локальних природних та історико-культурних ресурсів. Суб'єктом реалізації

економічної діяльності у сфері сільського зеленого туризму є агрооселя або садиба.

Економічне значення сільського зеленого туризму полягає в тому, що він стимулює розвиток селянських господарств, власники яких займаються ним як видом підсобного господарства, а також місцевої інфраструктури, сприяє збуту надлишків сільськогосподарської продукції, збільшуючи доходи мешканців сіл і відрахування до бюджету, активізує місцевий ринок праці, підвищує зайнятість, затримує молодь у селі, сприяє охороні туристичних ресурсів та збереженню культурних здобутків українського народу і спільнот етнічних меншин, надає можливості для відпочинку малозабезпечених прошарків населення.

Автори дійшли висновку, що сільський зелений туризм має значний потенціал у соціально-економічному розвитку сільських територій України.

Ключові слова: сільський зелений туризм, екотуризм, агротуризм, фермерський туризм, сільські території.

Аннотація. В статье отмечено, что в современных условиях экономического развития Украины все большее значение приобретают экономически эффективные и социально ориентированные программы, способствующие социально-экономическому развитию территориальных общин, и к таким отраслям относится туризм, в частности сельский зеленый туризм как явление, имеющее значительный потенциал в развитии сельских регионов страны, постоянно растущую прибыльность. Раскрыта экономическая сущность сельского зеленого туризма как вида предпринимательской деятельности сельского населения. Доказано, что он является отдельным видом туризма, делается сопоставление этого вида туризма с подобными видами, такими как агротуризм, экотуризм, фермерский туризм.

Предложено терминологическое определение сельского зеленого туризма: вид предпринимательской деятельности по предоставлению

услуг отдыха в сельской местности с использованием частной собственности жителей села, локальных природных и историко-культурных ресурсов. Субъектом реализации экономической деятельности в сфере сельского зеленого туризма является агроусадьба или усадьба.

Экономическое значение сельского зеленого туризма заключается в том, что он стимулирует развитие сельских хозяйств, собственники которых занимающихся им как видом подсобного хозяйства, а также развитие местной инфраструктуры, способствует сбыту излишков сельскохозяйственной продукции, увеличивая доходы жителей сёл и отчисления в бюджет, активизирует местный рынок труда, повышает занятость, удерживает молодежь в селе, содействует охране туристических ресурсов и сбережению культурных достижений украинского народа и сообществ этнических меньшинств, создает возможности для отдыха малообеспеченных слоев населения.

Авторы пришли к выводу, что сельский зеленый туризм имеет значительный потенциал в социально-экономическом развитии сельских территорий Украины.

Ключевые слова: сельский зеленый туризм, экотуризм, агротуризм, фермерский туризм, сельские территории.

Summary. *In the article it is pointed out that the cost efficient and socially oriented programs that can contribute to the socio-economic development of the territorial communities are becoming more and more important under modern conditions. Such industries as tourism, in particular rural green tourism as a phenomenon that has a significant potential in the development of rural regions of the country and constantly increasing profitability, belong to these industries. The economic essence of rural green tourism as a type of entrepreneurial activity of the rural population is revealed in the article. It is proved that rural green tourism is a separate type of tourism; this type of tourism is compared with the similar types such as agricultural tourism, ecotourism and farm tourism.*

The terminological definition of rural green tourism is proposed. It is a type of an entrepreneurial activity in providing the recreation services in the rural areas using the private property of the country men and local natural and historical and cultural resources. The subject of the economic activity in the field of rural green tourism is agro-dwelling or farmstead.

The economic importance of rural green tourism consists in the fact that it encourages the development of peasants farms which owners operate it as a kind of subsidiary holdings; it also encourages the local infrastructure, promotes the sale of the agricultural surpluses increasing the incomes of the rural residents and budgetary allocations, activates the local labour market, increases the employment, keeps the rural youth, promotes the protection of tourist resources and preservation of cultural achievements of the Ukrainian people and the communities of ethnic minorities, and provides the opportunities for recreation of the poor sections of the population.

The authors came to the conclusion that rural green tourism has a considerable potential in the development of the rural areas in Ukraine.

Key words: *rural green tourism, ecotourism, agricultural tourism, farm tourism, rural territories.*

Постановка проблеми. У зв'язку з необхідністю підвищення соціально-економічного рівня розвитку регіонів України виникає потреба в пошуку нових конкурентних переваг та визначенні найефективніших напрямів розвитку територій. Усе більшого значення набувають економічно ефективні та соціально орієнтовані програми, здатні сприяти соціально-економічному розвитку територіальних громад. До таких важливих і пріоритетних галузей відноситься і туризм. Для сфери туризму характерні комплексність, і системність, що, з огляду на ефективне використання туристично-рекреаційного потенціалу території, дало б можливість збалансувати регіональну структуру природокористування, а також посприяло активізації суміжних галузей (транспорт, торгівлі,

будівництва, охорони здоров'я тощо).

Ринкові трансформації в аграрному секторі України зумовили поширення підприємництва в сільській місцевості та спонукали мешканців сіл до активної участі в економічних процесах на селі. Новим явищем для сільської економіки стало підприємництво у сфері сільського зеленого туризму, яке розвивається переважно на основі приватних домогосподарств.

Мета дослідження. Обґрунтоване доведення того факту, що сільський зелений туризм – це явище, яке динамічно розвивається і якому притаманна все більш зростаюча прибутковість. Цей вид туризму має важливе економічне значення і великий потенціал у розвитку сільських територій України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню правових, економічних, соціальних та інших проблем розвитку сільського зеленого туризму присвятили праці вчені Бондар В. В. [1], Борисовський Д. В. [2], Забуранна Л. В. [3], Корчинська О. О. [4], Фарйон А. О. [5] та ін. Останнім часом помітний внесок у виявлення і вивчення проблемних питань розвитку стану підприємництва на селі та сільського зеленого туризму зробили Вишнеvsька [6], Гальцова І. [7], Дем'яненко Н. В., Яснолоб І. О. [8], Корчинська О. О. [9] та ін. Проблеми розвитку сільського зеленого туризму турбують громадськість. Цим питанням надавалася спеціальна увага на таких громадських заходах, як: «Сучасний стан та перспективи розвитку туризму в Україні : круглий стіл Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту» (2015 р.) [10], прес-конференція в Укрінформ «Сучасні виклики для сільського зеленого туризму в Україні: правові, освітні, організаційні та ринкові аспекти»: організатор ГО «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні» (2016 р.) [11] та ін.

І в даний статті автори використовували праці багатьох інших сучасних дослідників, які присвячують свої зусилля вивченню і висвітленню сучасних проблем розвитку сільського зеленого туризму в Україні, і жоден із них не

сумнівається у важливості цього виду туризму як для розвитку сільського підприємництва, так і для соціально-економічного розвитку сільських територій України.

Серед нових робіт зарубіжних дослідників привертають увагу праці Блажевич І. В. [12], Остром Е. [13], Чана Кім В. [14], Нордіна С. [15] та ін.

Виклад основного матеріалу. Слід відзначити, що, незважаючи на значущість проведених і останнім часом, і в недалекому минулому досліджень, проблему розвитку сільського зеленого туризму в Україні вивчено все ще недостатньо. Вона потребує системного вивчення в умовах реформування економіки і нагальної необхідності розвитку сільських територій України.

Сучасні умови розвитку та функціонування економіки розвинутих держав світу свідчать про вагомість та ефективність підприємницької діяльності у сфері туризму, який інтенсивно підвищує свою роль у створенні національного валового продукту і вже перетворився в динамічний сектор економіки [16].

Сільський туризм на сучасному світовому ринку кваліфікують як доволі прибутковий вид підприємницької діяльності. Світова практика свідчить про середнє зростання сектора агротуризму на 6 % у рік [17]. Позитивною є й соціальна складова сільського зеленого туризму, яка тісно пов'язана з економічною складовою і полягає в забезпеченні зайнятості сільського населення у сфері послуг на селі, підвищенні добробуту і, відповідно, сприянні розвитку сільських територій.

З теоретичного погляду підприємницьку діяльність у сфері сільського зеленого туризму може здійснювати чи не кожне домогосподарство, що має у власності житловий будинок, земельний наділ, трудові ресурси. Це майно є матеріальним втіленням капіталу, який може приносити дохід і стати вагомими чинником зниження рівня бідності сільського населення. Саме підприємницькі здібності членів сільського господарства, які володіють цим капіталом, і ефективний менеджмент можуть активізувати його виробничу функцію та диверсифікувати джерела доходів сільських жителів. Тож заняття

підприємництвом у сфері сільського зеленого туризму повинне спонукати селян учитися використовувати їхній власний наявний потенціал для отримання економічних вигод.

Однак, існують складнощі, пов'язані з дефініціями «сільський туризм», «сільський зелений туризм», «зелений туризм», «екотуризм», «агротуризм», «еко-агротуризм» та «фермерський туризм». Вони спричинені тим, що в різних нормативних актах один і той же вид туризму згадується під різними назвами. І хоч в українському законодавстві зроблено спроби розділення цих понять, зокрема в законах «Про туризм», «Про особисте селянське господарство», «Про сільський аграрний туризм» та в різноманітних проектах законів, проблема не вирішується. Якщо з поняттям «аграрний туризм» усе вже більш-менш зрозуміло, то поняття «сільський», «зелений» і «зелений сільський туризм» у законодавстві України не отримали чітких визначень.

Утім, хоч сільський зелений туризм і досі не має необхідного законодавчого закріплення, але у ст. 1 Закону України «Про особисте селянське господарство» зазначено, що це – господарська діяльність, яка проводиться без створення юридичної особи фізичною особою індивідуально або особами, які перебувають у сімейних чи родинних відносинах і спільно проживають, з метою задоволення особистих потреб шляхом виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції, реалізації її надлишків та надання послуг з використанням майна особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму [18].

Як наслідок, і нині в науковій літературі почасти ототожнюють сільський зелений туризм з поняттями «агротуризм» чи «екотуризм» тощо [4 19; 5 20, с. 10 – 11; 6 21, с. 263; 7 22, с. 7; 8 23, с. 182; 9 24, с.19; 10 25, с. 181; 11 26, с. 293]. Хоча вже висловлюються думки, що ці поняття є рівноправними і їх у певних випадках можна ототожнювати. Однак,

оскільки серед науковців і практиків все ж таки ще немає єдиного підходу до тлумачень вказаних понять, вважаємо за доцільне проаналізувати основні різновиди зеленого туризму (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз понять, що відображають сутність відпочинку, пов'язаного з туристичною діяльністю в сільській місцевості*

Вид туризму	Визначення
Агротуризм	Вид туризму для відпочинку, який зосереджується на сільських територіях, і передбачає використання сільського (фермерського) господарства з метою рекреації, освіти чи активного залучення до традиційних форм господарювання [27]. Форма сільського туризму, яка безпосередньо пов'язана з селянським (фермерським) господарством, що одночасно надає послуги з проживання та харчування, ознайомлення із сільськогосподарською діяльністю, традиціями та звичаями регіону [28].
Зелений	Туристична діяльність на території природних ландшафтів (лісопарків, гідропарків, ботанічних садів) з елементами благоустрою, де існують певні умови для короткотривалого відпочинку, збирання грибів, ягід [29]. Зелений туризм передбачає діяльність у контакті з природою, проживання в таборах чи сільській місцевості, пов'язаний із сільськогосподарськими роботами, ознайомлення з життям сільських мешканців, пішохідні екскурсії, вивчення флори і фауни території [29].
Екологічний	Орієнтований на пізнання особливостей природи та культури [31]. Подорожі в місця з порівняно недоторканою природою, щоб, не порушуючи цілісності екосистем, одержати уявлення про природні й культурно-етнографічні особливості даної території, які створюють такі економічні умови, коли охорона природи стає вигідною місцевому населенню [32].
Зелений сільський	Діяльність сільського населення, пов'язана із сільським середовищем, сільськими будинками і заняттями, що мають у центрі уваги природу і людину. Сільський зелений туризм не впливає шкідливо на довколишнє середовище, на відміну від масового, і водночас робить істотний внесок у регіональний розвиток. Він також дає змогу використовувати наявний житловий фонд і не потребує значних інвестиційних витрат [33].
Фермерський	Спеціалізований вид туризму, що є екскурсійним і передбачає ознайомлення туристів з діяльністю тваринницьких ферм та іншими виробництвами в сільському господарстві [34].

Джерело: узагальнено авторами

Тож можна стверджувати, що розвиток сільського зеленого туризму в Україні охоплює широке коло туристично-рекреаційної діяльності, а саме: відпочинок у туристичних та курортних центрах, розташованих у селищах і містечках (зелений туризм), стаціонарний відпочинок у сільській місцевості (сільський туризм), відпочинок у сільських приватних господарствах (агротуризм), а також поєднання відпочинку із заняттям екологічним сільським господарством (екологічний туризм), що всебічно сприяє розвитку цього виду туристичної та рекреаційної діяльності [35]. Сільський зелений туризм є видом економічної діяльності, зокрема підприємницької, і має значне економічне значення.

Усі зазначені види туризму покликані організовувати відпочинок у сільській екологічно чистій місцевості та максимальне наближення до природи без заподіяння шкоди екосистемі, що визначає екологічну орієнтацію цих видів туризму і використання матеріально-технічної бази і туристичних ресурсів сільських територій.

Слід відзначити, що Законом України «Про туризм» серед видів туризму виділено лише сільський та екологічний (зелений) і, враховуючи відсутність необхідної статистичної звітності, яка дала б змогу більш чітко проаналізувати стан розвитку туристичної діяльності в сільській місцевості, пропонуємо надалі розглядати зелений туризм як сукупність агро-рекреаційного, сільського, екологічного і фермерського туризму, адже нині немає статистичних даних не тільки з окремих видів туризму, а й щодо зеленого туризму зокрема.

Узагальнену інформацію про спільні та відмінні риси сільського зеленого туризму, екотуризму та агротуризму наведено в табл. 2. Це дає підстави конкретизувати сутність сільського зеленого туризму, агротуризму та екотуризму.

Отже, є підстави до твердження, що сільський зелений туризм є окремим видом туризму, який зосереджений, з одного боку, на можливості отримати додатковий дохід сільській родині, а з іншого – передбачає отримання

користувачем послуг, споживчі якості яких не містяться в туристичних продуктах інших видів туризму.

Таблиця 2

Спільні та відмінні характеристики сільського зеленого туризму, агротуризму та екотуризму

Характеристика	Сільський зелений туризм	Агротуризм	Екотуризм
З погляду туриста			
Місце дислокації	Сільська територія	Сільська територія	Території природних парків, лісових та гірських масивів
Місце отримання послуг	Будинок сільського господаря	Ферма	Будинки лісників, палатки посеред дикої природи
Мета подорожі	Відпочинок від шуму міста, ознайомлення з культурою та місцевими традиціями	Допомога у веденні сільського господарства	Знайомство з живою природою та збереження довкілля
З погляду власника домогосподарства			
Мета надання послуг	Отримання доходів від надання послуг проживання, харчування та дозвілля	Допомога у веденні сільського господарства, отримання доходів від надання послуг	Не залежить від волі і бажання селянина
Законодавче регулювання	Частково регулюється Законом України «Про особисте селянське господарство»; відсутність спеціальних законодавчих актів та норм	Закон України «Про особисте селянське господарство»	Положення Законодавства України щодо охорони навколишнього середовища
Орган регулювання та підпорядкування	ВНО «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму»; Міністерство аграрної політики та продовольства України; Міністерство	ВНО «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму»; Міністерство аграрної політики та продовольства	ВНО "Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму" та Міністерство екології та природних ресурсів
Стартовий капітал	Власний будинок господаря (агрооселя, агросадиба)	Фермерське господарство з окремим будинком для ночівлі	Не залежить від волі і бажання селянина

Джерело: [4, с. 30-31]

Соціально-економічне значення розвитку сільського зеленого туризму в контексті сучасних пріоритетів розвитку сільських територій України полягає в тому, що він:

- а) стимулює розвиток селянських господарств, що займаються зеленим туризмом як видом підсобного господарства;
- б) активізує розвиток місцевої інфраструктури;
- в) сприяє збуту надлишків сільськогосподарської продукції, збільшуючи додаткові доходи селян і відрахування до бюджету;
- г) активізує місцевий ринок праці, підвищує зайнятість, утримує молодь у селі, зменшуючи потребу шукати заробітків за кордоном;
- г) сприяє охороні туристичних ресурсів, зберіганню культурних та історичних здобутків українського народу і спільнот етнічних меншин;
- д) надає можливості для відпочинку малозабезпечених прошарків населення.

Починаючи з 2008 р., в Україні діяла низка проектів місцевих громад, спільних з Радою сприяння розвитку сільського зеленого туризму, одним із яких був «Via Regia-Україна – культурний шлях Ради Європи». Цей проект передбачав створення мережі волонтерської підтримки стійкого розвитку українського села, що сприяло б вирішенню багатьох соціальних проблем, полегшувало інтеграцію в європейське співтовариство, було спрямовано на захист навколишнього середовища, підтримку культурних заходів, оновлення житлової бази тощо.

У 2012 – 2014 рр. діяв проект «Сприяння економічному розвитку і зайнятості» за підтримки Німецького товариства міжнародної співпраці (GIZ). До травня 2014 р. цей проект дозволив розробити програму «Сільське поселення України» на засадах системи якості «Зелена садиба» і «Українська гостинна садиба»; започаткувати Інститут інспекторів-радників; посприяти створенню якісно нового ринку послуг сільського зеленого туризму, привабливого для сільського населення, зрозумілого і безпечного для внутрішнього і зарубіжного споживача [36]. Але проект припинив дію у зв'язку з початком бойових дій на

Сході України.

Економічна сутність сільського зеленого туризму як виду підприємницької діяльності дозволяє трактувати його як наукове поняття і дати термінологічне визначення як виду підприємницької діяльності з надання послуг відпочинку в сільській місцевості з використанням приватної власності мешканців села та локальних природних і культурно-історичних ресурсів. Суб'єктом реалізації підприємницької діяльності у сфері сільського зеленого туризму є агрооселя або садиба.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Сільський зелений туризм є не тільки особливим способом організації відпочинку, а й видом економічної, зокрема підприємницької діяльності, що пов'язана із сільськими територіями і домогосподарствами. Цей вид туризму має значний потенціал у процесі розвитку сільських територій України у підвищенні матеріального добробуту і культурному зростанні сільських територіальних громад.

Україна має всі об'єктивні передумови, щоб стати однією з провідних туристичних країн у галузі сільського зеленого туризму. Автори упевнені, що наукові дослідження саме цього виду туризму як економічного явища, що динамічно розвивається, будуть в Україні найбільш перспективними і принесуть чимало теоретичної і практичної користі.

Література

1. Бондар В. В., Ганжа Я. Л. Агротуризм як вид диверсифікаційного розвитку сільськогосподарського підприємництва // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. 2012. № 4. С. 114 – 120. Серія : Економічні науки.
2. Борисовський Д. В. Системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва в аграрній сфері // Вісник Харківського національного технічного університету сільського

- господарства імені Петра Василенка. 2014. Вип. 149. С. 307- 316.
3. Забуранна Л. В. Управління туристичною підприємницькою діяльністю в аграрній сфері : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)". К., 2013. 38 с.
 4. Корчинська О. О. Розвиток підприємництва в сфері сільського зеленого туризму : дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук. Львівський нац. аграр. ун-т; спец. 08.00.04 (економіка та управління підприємствами. Львів, 2015. 264 с.
 5. Фарйон А. О. Зеленый туризм и налоговая политика в Украине // Управління розвитком : зб. наук. праць V Міжнар. наук.- практ. конф. "Актуальні проблеми податкової політики", 16 квіт. 2013 р. Харків : ХНЕУ, 2013. № 6 (146). С. 78-81.
 6. Вишнеvsька Ю. В. Адміністративно-правові заходи забезпечення діяльності у сфері сільського туризму в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". К., 2011. 20 с.
 7. Гальцова І. Зелений туризм: недоліки існуючого законодавства // URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2999>
 8. Демьяненко Н. В., Яснолоб И. А. Развитие сельского зеленого туризма // Вестник Курганской ГСХА. 2015. №2. С. 63 – 66.
 9. Корчинська О. О. Оцінка стану підприємництва у сфері сільського зеленого туризму в Україні / О. О. Корчинська // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : зб. наук. праць. Одеса : Міжнар. гуманітар. ун-т, 2015. Вип. 10. С. 139 – 143. (Серія "Економіка і менеджмент").
 10. Сучасний стан та перспективи розвитку туризму в Україні : круглий стіл Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту, Київ

- 21.01.2015 р. URL:
<https://rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/102327.html#top>
11. Сучасні виклики для сільського зеленого туризму в Україні: правові, освітні, організаційні та ринкові аспекти. Київ, 1 березня 2016 р. ГО «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні» // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2410812-sucasni-vikliki-dla-silskogo-zelenogo-turizmu-ukraini.html>
 12. Блажевич И. В. Влияние экономических факторов на развитие агротуризма в Республике Беларусь // Актуальні проблеми економіки. 2013. № 6. С. 193-199.
 13. Остром Е. Керування спільним. Еволюція інституцій колективної дії; пер. з англ. Т. Монтян. К. : Наш час, 2012. 398 с.
 14. Chan Kim W. Blue Ocean Strategy, Expanded Edition: How to Create Uncontested Market Space and Make the Competition Irrelevant / Chan Kim W., R. Mauborgne. Harvard Business Review Press, 2014. 304 p.
 15. Nordin S. Tourism Clustering & Innovation – Paths to Economic Growth & Development. ETOUR : European Tourism Research Institute, 2013. 90 p.
 16. Фарйон О. О. Сільський зелений туризм: поняття, функції й тенденції розвитку в Україні та світі // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : наук. зб. / за ред. І. Г. Ткачук. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2013. Вип. 9, Т. 2. С. 151-156.
 17. Транченко Л. В., Тымчук С. В., Нецадим Л. Н. Социальное значение зеленого туризма в контексте развития сельских территорий Украины// Современные технологии управления. 2015. №1 (49). URL: <https://sovman.ru/article/4908/>
 18. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/742-15>.
 19. Березівський З. П., Східницька Г.В. Розвиток агротуризму як напряму аграрного бізнесу в Прикарпатті // Вісн. Львівського інституту

- економіки та туризму. 2007. № 2. С. 164-166.
20. Гетьман В. І. Ландшафтно-рекреаційні ресурси екотуризму Українських Карпат : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук : спец. 11.00.11 «Конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів». Київ, 2010. 16 с.
 21. Кузик С. П. Географія туризму : навчальний посібник. Київ : Знання, 2011. 271 с.
 22. Липчук Н. В. Розвиток агротуризму як напрямок диверсифікації особистих селянських господарств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (економіка сільського господарства і АПК)". Львів, 2007. 22 с.
 23. Петик І. М. Розвиток екотуризму в Україні // Вісн. Львівського інституту економіки та туризму. 2008. № 3. С. 182-184.
 24. Рибак Л. Х. Сільський туризм як вид підсобної діяльності // Наук. вісн. Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2011. вип. 163, ч. 1 URL: http://tourlib.net/statti_ukr/rybak.htm
 25. Самолюк Н. М. Сільський туризм як перспективний напрям самозайнятості сільського населення // Соціально-трудові відносини: теорія та практика : зб. наук. праць / голова ред. кол. А. М. Колот. Київ : ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана», 2012. № 2(4). С. 180-186.
 26. Українець Л. А., Лесів М. М. Аналіз впливу агротуризму на розвиток інфраструктури сільських територій на прикладі Польщі // Вісн. Львівського інституту економіки та туризму. 2010. № 5. С. 293-298.
 27. Биркович В. І. Сільський зелений туризм – пріоритети розвитку туристичної галузі України // Стратегічні пріоритети: наук.-аналіт. щокв. зб., 2008. №1 (6). С. 138-143.
 28. Ілляшенко С. М., Ілляшенко Н. С., Щербаченко В. О. «Зелений» туризм як один з напрямів сталого розвитку регіону // Економіка

- України. 2013. № 8. С. 33-39.
29. Смолій В. А., Федорченко В. К., Цибух В. І. Енциклопедичний словник-довідник з туризму передмова В. М. Литвина. Київ : Видавн. дім «Слово», 2006. 372 с.
 30. Природно-заповідний фонд Полтавщини. URL: <http://www.eco-poltava.gov.ua>
 31. Кузик С. П. Географія туризму : навчальний посібник. Київ : Знання, 2011. 271 с.
 32. Дарчук В. Г. Формування стратегічних основ розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / спец. 08.00.03. Донецьк, 2014. 21 с.
 33. Васильєва Н. В. Зелений туризм – панацея чи черговий міф? URL: <http://www.greentour.com.ua>
 34. Гусєв В. О., Мужилко О. О. Парадигма сталого інноваційного розвитку України // Економіка та держава, 2011. № 9. С. 115-118.
 35. Горішевський П., Васильєв В., Зінько Ю. Сільський зелений туризм: організація надання гостинності. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. 148 с.
 36. Союз содействия развитию сельского зеленого туризма в Украине. URL: <http://www.greentour.com.ua>

References

1. Bondar V. V., Hanzha Ya. L. Ahroturyzm yak vyd dyversyfikatsiinoho rozvytku silskohospodarskoho pidpriemnytstva // Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. 2012. № 4. S. 114-120. Seriiia : Ekonomichni nauky.
2. Borysovskiy D. V. Systemy opodatkuvannia, obliku ta zvitnosti subiektiv maloho pidpriemnytstva v ahrarnii sferi // Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra

- Vasylenka. 2014. Vyp. 149. S. 307-316.
3. Zaburanna L. V. Upravlinnia turystychnoiu pidpriemnytskoiu diialnistiu v ahraryi sferi : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktora ekon. nauk : spets. 08.00.04 "Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diialnosti)". K., 2013. 38 s.
 4. Korchynska O. O. Rozvytok pidpriemnytstva v sferi silskoho zelenoho turyzmu : dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ek. nauk. Lvivskyi nats. ahrar. un-t; spets. 08.00.04 (ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy. Lviv, 2015. 264 s.
 5. Farion A. O. Zelenyi turyzm y nalohovaia polytyka v Ukrainy // Upravlinnia rozvytkom : zb. nauk. prats V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. "Aktualni problemy podatkovoi polityky", 16 kvit. 2013 r. Kharkiv : KhNEU, 2013. № 6 (146). S. 78-81.
 6. Vyshnevskya Yu. V. Administratyvno-pravovi zakhody zabezpechennia diialnosti u sferi silskoho turyzmu v Ukraini : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.07 "Administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo". K., 2011. 20 s.
 7. Haltsova I. Zelenyi turyzm: nedoliky isnuiochoho zakonodavstva. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2999>
 8. Demianenko N. V., Yasnolob Y. A. Razvytye silskoho zelenoho turyzma // Vestnyk Kurhanskoj HSKhA. 2015. №2. S. 63-66.
 9. Korchynska O. O. Otsinka stanu pidpriemnytstva u sferi silskoho zelenoho turyzmu v Ukraini / O. O. Korchynska // Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu : zb. nauk. prats. Odesa : Mizhnar. humanitar. un-t, 2015. Vyp. 10. S. 139-143. (Serii "Ekonomika i menedzhment").
 10. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku turyzmu v Ukraini : kruhlyi stil Komitetu z pytan simi, molodizhnoi polityky ta sportu, Kyiv 21.01.2015 r. URL: <https://rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/102327.html#top>
 11. Suchasni vyklyky dlia silskoho zelenoho turyzmu v Ukraini: pravovi, osviti,

- orhanizatsiini ta rynkovi aspekty. Kyiv, 1 bereznia 2016 r. HO «Spilka spryannia rozvytku silskoho zelenoho turyzmu v Ukraini» // Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2410812-sucasni-vikliki-dla-silskogo-zelenogo-turizmu-ukraini.html>
12. Blazhevych Y. V. Vlyianyie ekonomycheskykh faktorov na razvytye ahroturyzma v Respublyke Belarus // Aktualni problemy ekonomiky. 2013. № 6. S. 193-199.
 13. Ostrom E. Keruvannia spilnym. Evoliutsiia instytutsii kolektyvnoi dii; per. z anhl. T. Montian. K. : Nash chas, 2012. 398 s.
 14. Chan Kim W. Blue Ocean Strategy, Expanded Edition: How to Create Uncontested Market Space and Make the Competition Irrelevant / Chan Kim W., R. Mauborgne. Harvard Business Review Press, 2014. 304 p.
 15. Nordin S. Tourism Clustering & Innovation – Paths to Economic Growth & Development. ETOUR : European Tourism Research Institute, 2013. 90 p.
 16. Farion O. O. Silskyi zelenyi turyzm: poniattia, funktsii y tendentsii rozvytku v Ukraini ta sviti // Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu : nauk. zb. / za red. I. H. Tkachuk. Ivano-Frankivsk : Prykarp. nats. un-t im. V. Stefanyka, 2013. Vyp. 9, T. 2. S. 151-156.
 17. Tranchenko L. V., Tymchuk S. V., Neshchadym L. N. Sotsyalnoe znachenye zelenoho turyzma v kontekste razvytyia selskykh terrytoryi Ukrainy // Sovremennyye tekhnolohyy upravleniya. 2015. №1 (49). URL: <https://sovman.ru/article/4908/>
 18. Pro osobyste selianske hospodarstvo : Zakon Ukrainy vid 15.05.2003 r. № 742-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/742-15>.
 19. Berezivskyi Z. P., Skhidnytska H.V. Rozvytok ahroturyzmu yak napriamu ahrarynoho biznesu v Prykarpatti // Visn. Lvivskoho instytutu ekonomiky ta turyzmu. 2007. № 2. S. 164-166.
 20. Hetman V. I. Landshaftno-rekreatsiini resursy ekoturyzmu Ukrainy Karpat : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. heohr. nauk : spets.

- 11.00.11 «Konstruktyvna heohrafiia i ratsionalne vykorystannia pryrodnykh resursiv». Kyiv, 2010. 16 s.
21. Kuzyk S. P. Heohrafiia turyzmu : navchalnyi posibnyk. Kyiv : Znannia, 2011. 271 s.
22. Lypchuk N. V. Rozvytok ahroturyzmu yak napriamok dyversyfikatsii osobystykh selianskykh gospodarstv : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk : spets. 08.00.04 "Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (ekonomika silskoho gospodarstva i APK)". Lviv, 2007. 22 s.
23. Petyk I. M. Rozvytok ekoturyzmu v Ukraini // Visn. Lvivskoho instytutu ekonomiky ta turyzmu. 2008. № 3. S. 182-184.
24. Rybak L. Kh. Silskyi turyzm yak vyd pidsobnoi diialnosti // Nauk. visn. Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. 2011. vyp. 163, ch. 1. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/rybak.htm
25. Samoliuk N. M. Silskyi turyzm yak perspektyvnyi napriam samozainiatsosti silskoho naselennia // Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka : zb. nauk. prats / holova red. kol. A. M. Kolot. Kyiv : DVNZ «Kyiv. nats. ekon. un-t im. V. Hetmana», 2012. № 2(4). S. 180-186.
26. Ukrainets L. A., Lesiv M. M. Analiz vplyvu ahroturyzmu na rozvytok infrastruktury silskykh terytorii na prykladi Polshchi // Visn. Lvivskoho instytutu ekonomiky ta turyzmu. 2010. № 5. S. 293-298.
27. Byrkovych V. I. Silskyi zelenyi turyzm – priorytety rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy // Stratehichni priorytety: nauk.-analit. shchokv. zb., 2008. №1 (6). S. 138-143.
28. Illiashenko S. M., Illiashenko N. S., Shcherbachenko V. O. «Zelenyi» turyzm yak odyin z napriamiv staloho rozvytku regionu // Ekonomika Ukrainy. 2013. № 8. S. 33-39.
29. Smolii V. A., Fedorchenko V. K., Tsybukh V. I. Entsyklopedychnyi slovnyk-dovidnyk z turyzmu peredmovava V. M. Lytvyna. Kyiv : Vydavn. dim «Slovo»,

2006. 372 s.

30. Pryrodno-zapovidnyi fond Poltavshchyny URL: <http://www.eco-poltava.gov.ua>
31. Kuzyk S. P. Heohrafiia turyzmu : navchalnyi posibnyk. Kyiv : Znannia, 2011. 271 s.
32. Darchuk V. H. Formuvannia stratehichnykh osnov rozvytku silskoho (zelenoho) turyzmu v Ukraini : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk / spets. 08.00.03. Donetsk, 2014. 21 s.
33. Vasylieva N. V. Zelenyi turyzm – panatseia chy cherhovyi mif? URL: <http://www.greentour.com.ua>
34. Husiev V. O., Muzhylko O. O. Paradyhma staloho innovatsiinoho rozvytku Ukrainy // Ekonomika ta derzhava, 2011. № 9. S. 115-118.
35. Horishevskiy P., Vasyliiev V., Zinko Yu. Silskiy zeleniy turyzm: orhanizatsiia nadannia hostynnosti. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 2003. 148 s.
36. Soiuz sodeistvyia razvytyiu selskoho zelenoho turyzma v Ukrayne URL: <http://www.greentour.com.ua>